

Nr 83.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av statens lånefond för den mindre skeppsfarten jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 148 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 5 mars 1954, föreslagit riksdagen medgiva, att till statens lånefond för den mindre skeppsfarten överföras 2 500 000 kronor från rederilånefonden.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Björnberg m. fl.* (I: 310) och den andra inom andra kammaren av herr *Staxäng m. fl.* (II: 402), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att räntesatsen för lån från statens lånefond till den mindre skeppsfarten måtte bestämmas till 3,25 %,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Karl Andersson* och *Gustaf Karlsson* (I: 478) och den andra inom andra kammaren av herr *Johansson* i Torp *m. fl.* (II: 624), i vilka hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att till statens lånefond för den mindre skeppsfarten måtte överföras 3 000 000 kronor från rederilånefonden.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 402 och I: 478.

I propositionen nr 191 till föregående års riksdag angående vissa frågor om det mindre och medelstora handelstonnaget framhöll departementschefen, att läget för detta tonnage blivit alltmer ogynnsamt. De svenska fartygen hade svårt att hävda sig i konkurrensen mellan olika länders tonnage i östersjö- och nordsjöfart. Orsaken härtil var främst de svenska fartygens högre driftskostnader, vilket berodde icke blott på den i vissa fall jämförelsevis bättre sociala standarden utan även på att fartygen i stor utsträckning var gamla och till följd därav oekonomiska i drift. I anslutning härtil erinrade departementschefen emellertid, att såväl 1951 som 1952 års riksdagar meddelat vissa beslut, som syftade till en förnyelse av det föråldrade svenska fartygsbeståndet.

Riksdagens beslut år 1953 i anledning av de förslag, som framlades i nyssnämnda proposition, innebar i fråga om det mindre tonnaget, d. v. s. fartyg

under 500 bruttoton, viss ändring av lånebestämmelserna i statens lånefond för den mindre skeppsfarten. Härigenom bereddtes låntagarna en lättnad i ekonomiskt hänseende. För att underlätta finansieringsmöjligheterna beträffande fartyg mellan 500 och 3 000 ton beslöt riksdagen, att lån från Svenska skeppshypotekskassan tills vidare skulle förbehållas fartyg av denna storleksordning.

I detta sammanhang erinrar departementschefen vidare om att han enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden tillkallat två särskilda utredningar, den ena angående möjligheterna till avgiftslättnader för det mindre tonnaget m. m., den andra angående aktuella spörsmål berörande det mindre och medelstora tonnaget. Utredningarna torde komma att slutföras under innevarande år.

Frågan om ytterligare medel till lånefonden för den mindre skeppsfarten har nu aktualiserats. Spörsmålet om en förstärkning av fonden antingen genom anlåtande av rederilånefonden eller över budgeten behandlades även av föregående års riksdag. Med hänsyn bl. a. till storleken av det vid denna tid disponibla beloppet — ca 3 milj. kronor — ansågs, att en förstärkning av fonden icke då borde genomföras. Samtidigt framhölls emellertid att frågan om kapitaltillskott till fonden borde omprövas, om fartygshbyggandet skulle öka i en sådan omfattning, att fondens kapitalresurser visade sig otillräckliga.

Nämnden för lånefonden har nu anmält, att endast ca 200 000 kronor är tillgängliga för utlåning, och därför hemställt om förstärkning av fonden med 3 milj. kronor. Samtliga remissinstanser har i princip tillstyrkt att fonden förstärkes. Betydelsen för landet av tillräckligt antal mindre fartyg har upprepade gånger belysts. Då lånefondens medel till största delen tagits i anspråk för utlåning och några nämnvärda belopp icke väntas inflyta i amorteringar under de närmaste åren, synes det nu önskvärt, att fonden erhåller ett kapitaltillskott. Statskontoret har föreslagit, att lånefonden för den mindre skeppsfarten skall förstärkas genom att till denna överföres behållningen i rederilånefonden, som uppgår till ca 3,3 milj. kronor. Sistnämnda lånefond har icke tagits i anspråk sedan 1937 men ansökningar om lån på ca 600 000 kronor föreligger.

För egen del förordar departementschefen i anslutning till vad riksbanksfullmäktige anfört, att lånefonden för den mindre skeppsfarten utökas med 2,5 milj. kronor. Departementschefen anser det i nuvarande läge lämpligt, att sistnämnda belopp överföres från rederilånefonden till lånefonden för den mindre skeppsfarten. I övrigt finner departementschefen — med hänsyn bl. a. till pågående utredning — ej anledning förorda någon ändring beträffande rederilånefonden.

Utskottet vill erinra om att enligt beslut av 1951 års riksdag överfördes ett belopp av 2 miljoner kronor från rederilånefonden till statens lånefond för den mindre skeppsfarten samt att 1952 års riksdag anvisade såsom kapitaltillskott till sistnämnda fond ett anslag av 2 miljoner kronor. Sistnämnda års riksdag uttalade därjämte, att det syntes lämpligt, att Kungl. Maj:t

vidtog åtgärder för att ytterligare 2 miljoner kronor överfördes från rederilånefonden till lånefonden för den mindre skeppsfarten. I sitt av 1953 års riksdag godkända utlåtande nr 124 framhöll utskottet, som avstyrkte en då väckt motion om omedelbar förstärkning av fonden, att frågan om kapitaltillskott till fonden borde omprövas, därest fartygsbyggandet skulle öka i den omfattning, att kapitalresurserna skulle visa sig otillräckliga.

Såsom departementschefen framhållit har frågan om ytterligare medel till lånefonden för den mindre skeppsfarten nu aktualiserats. Sålunda har upplysts att endast ca 200 000 kronor äro tillgängliga å fonden. Utskottet, som tidigare vid flera tillfällen understrukit betydelsen ej minst ur beredskapssynpunkt av det mindre och medelstora tonnaget, anser, att lånenämnden bör givas möjlighet till fortsatt låneverksamhet och att fonden alltså bör förstärkas.

I fråga om förstärkningens storlek råda delade meningar mellan remissmyndigheterna. Fullmäktige i riksgäldskontoret, kommerskollegium samt utredningen angående aktuella spörsmål berörande det mindre och medelstora tonnaget föreslå en förstärkning med 3 miljoner kronor, medan fullmäktige i riksbanken ifrågasätta, om icke en reduktion av detta belopp kan ske. Statskontoret däremot anser, att hela behållningen i rederilånefonden — ca 3 310 000 kronor — vilken fond icke tagits i anspråk för utlåning sedan budgetåret 1936/37, bör överföras till lånefonden för den mindre skeppsfarten.

Enligt vad departementschefen framhållit pågå för närvarande dels förenämnda utredning, dels utredning angående möjligheterna till avgiftslättnader för det mindre tonnaget m. m. Båda utredningarna torde komma att slutföras under innevarande år. Utskottet anser, att, i avvaktan på resultatet av dessa båda utredningar, utökningen av fonden lämpligen bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för närvarande begränsas till 2,5 miljoner kronor. Detta belopp bör såsom föreslagits överföras från behållningen å rederilånefonden. Utskottet förutsätter, att vid bifall härtill lånenämndens behov av medel för utlåningar blir tillgodosett. Därest det emellertid skulle visa sig att för nämnda ändamål ytterligare kapitaltillskott erfordras, torde Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att, i den mån rederilånefonden det medger, av behållningen å denna fond överföra ytterligare det belopp, som kan finnas behövt. Syftet i motionerna I: 478 och II: 624 torde härigenom bliva tillgodosett.

Vad beträffar det i motionerna I: 310 och II: 402 gjorda yrkandet vill utskottet erinra om att utskottet i sitt förberörda utlåtande nr 124 framhöll beträffande frågan om sänkning av räntesatsen för lån från lånefonden till den mindre skeppsfarten, att det här gällde en rörelse, som måste bygga på affärsrättliga kalkyler, och att en räntesubventionering på detta område skulle medföra krav på dylikt stöd från andra håll inom transportväsendet. Utskottet, som vidhåller denna uppfattning, avstyrker alltså sistnämnda båda motioner.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att till statens lånefond för den mindre skeppsfarten överföras 2 500 000 kronor från rederilånefonden;

b) i anledning av motionerna I: 478 och II: 624 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anför;

c) avslå motionerna I: 310 och II: 402.

Stockholm den 13 april 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 81.

Reservation

av herr *Staxäng*.